مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین
+

پښتو ژباړه: رحمت آریا

۲۰۲۴/۰۴/۱۱

د افغانستان سیاسي - تأریخي - جغرافیوي ژورنال
شپږم ټوک

۳۶۴ مه پرله پسي برخه

کابل
او د افغانستان سویل – ختیځ

ایډیټ:
ډاکټر لوډویګ آدمک

AKADEMISCHE DRUCK- u. VERLAGSANSTALT
GRAZ – AUSTRIA

1985

ناوُر: یا: ناوَر: ۵۰ – ۳۳، ۴۵ – ۶۷ : ناوُر د غزني د ولایت یوه ولسوالي ده چې ۵۸۱۶ کیلومتر مربع مساحت لري او د وګړو شمېر ئې چې بزګري پرګنې دي د ۲۵۷۱۱ تر ۳۹۱۰۸ تنو پورې اټکل سوی دی. دا ولسوالي له لویدیځ لوري له شهرستان او وَرَس سره، له شمال لوري له بهسود، له ختیځ لوري له داې میرداد او جغتو او له سویل لوري له قره باغ، جاغوري او مالستان سره ګډه کرښه لري. ناور ۲۸۲ کلي لري چې ۱۹۸ کلي ئې له ۵۰۰ تنو څخه ډېر استوګن وګړي لري. لنډ مهالي مجلې د دې ولسوالي د عمده کلیو لیست په لاندې ډول وړاندې کوي :

المقصود «المقصودِ برجه گي»		Altan	اتلان	Abdara -i -Qar Nala		آب درهٔ قار ناله	
نجارا «گردان نجارا»		باریکي «بره کي»		باریک جوی		واسع محمد	
بوني بهرام "بوني باران"		سید پیر نظر		باریک او/ آب		Najara (Gardan Najara)	
Jiska	جسکه	Top Garmak	توپ گرمک	تر بولاق		Bahai (Bai)	بهایي «بای»
خاطر خوش «قریهٔ خاطر خوش»		Hesarak -i- Nahur		حصارکِ ناهور		قریهٔ جوشان	
داني جوشي «داني یخ شي»		قریهٔ دو آبي		مهر علي		Khar Murdah	خر مرده
زرد ریګین کته قلا "زرد ریګین"		Dahan Barikak		دهان باریکک		Dani Joshi (Dani Yakhshi)	
دِهٔ جان بیگ		شاه جوی		سبزناله		Zard Regin -i -Kata Qala (Zard Regin)	
Tughan	توغان	Katar	کتار	جوی قول		شینه	
Shaghna	شغنه	Sarpaye	سرپایي	دِهٔ سکندر		Wagha Jam	واغه جم

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

سوخته جنگل		سنگينکِ مهر علي		قريـۀ سرد کوه		سرخ ديوار ‹‹سرخ ديوال››	
کاريزک ‹‹کاريزک و تنگي››		Qar Nala	قار ناله	شمالتو		سياه ريگ	
کورله ‹‹کورلـۀ خوات››		Kak -i -Shahr Khwab (Katok--Shahr Khawat)		کاکِ شهر خواب ‹‹کوتک – شهر خوات››		کوتکِ سبز آب ‹‹سبز آب››	
گرم آب		Koh -i- Murdah -Sadan (Gaw Murda Wa -Siyah Reg)		کوۀ مُرده – سادان ‹‹گاو مُرده و سياه ريگ››		Korla (Karola -i- Khawat)	
ماريد ‹‹مازيد››		ميانه بيد		گرمک		غريبه ‹‹غريبي علي پناه››	
گردان اتلان		نو جوی بيد		مير بچه		Marid (Mazid)	
Warchno	ورچنو	Wagh	واغ	Neka	نکه	Gardan Altan	
سر بيد		Yakhshi	يخشي	Wakak (Okak)		وکک ‹‹اوکک››	
قريـۀ دوسه ‹‹دوسه جورغي››		Qarya -i -Bator (Qarya -i- Jelga Badur)		قريـۀ باتور ‹‹قريـۀ جلگه بادور››		قريـۀ عِمران	
دولت بيگ		قريـۀ پند علي ‹‹پند علي خوات››		قريـۀ شتر مرده		Qarya -i -Dosa (Dosa Jurghi)	
چراغ سنگِ ناور		Khawat	خوات	Aludani	آلوداني	Khashi Burjaki	خاشي برجکي
Sar Qala -i- Abdar	سرقلای ابدر	Anri	انري	Dahan Suba	دهان سوبه	Dang Aqa Beg	دنگ آقا بيگ
قلعـۀ ناوه		قلعـۀ نادر خان		Shamak	شامک	Shamaki	شامکي
Qotan	قطان	Qobi	قوبي	Qala -i -Nau Pashya		قلای نو پشيه	
Mashota Qala	مشته قلا	کوچي		خاموش		قلای چوبي آسياب	
Sar Qala- i- Abdar		سر قلای ابد		Qaracha	قراچه	Momarak	مومرک
				Qarya-i- Hajat Bargali.		قريـۀ حاجات برگالي	

نايک: نيک: [1]: ۴۴ – ۳۴، ۵۷ – ۶۶: دا د ‹‹بندِ امير›› په درې کې دوه کلي دي چې ‹‹نايک بالا›› او ‹‹نايک پائـين›› نومېـږي او دواړه د سيند په غاړې کې له فيروزبهار څخه ۲/۱ – ۴ مايله کوز واقع دي ؛ دواړه کلي په ګډه د هزاره سيدانو ۷۰ کورونه لري. (ميتلند)

نايک : نيک: ـ ۳۴، ـ ۶۶: دا د يخ ولنګ په ولسوالي کې يو کوچنی منځغری يا ميان کوه دی چې مخ پر سويل ځغليدلی او د ‹‹بکک›› له کوتل سره موازي پرمخ تللی دی. (ميتلند)

* **نايک**: نيک: ۵ – ۳۴، ۳۴ – ۶۷ ‹‹ن››: دا د باميانو په ولايت کې د ‹‹ګيرو قول›› [2] ته نېـږدې د ‹‹ګرم آب›› د سيند په اوږدو کې يو کلی دی. په دې نوم نور ځايونه: د پروان په ولايت کې د ‹‹سرخ پارسا›› په سويل کې د ‹‹غوربند›› د سيند د يوې څانګې په اوږدو کې په ۵۱ – ۳۴، ۳۷ – ۶۸ ‹‹ن›› کې؛ د ميدان په ولايت کې د ‹‹بوم›› [3] د شمال په يو مايلی کې د هلمند د يوې څانګې په اوږدو کې په ۲۷ – ۳۴، ۵ – ۶۸ ‹‹ن››کې.

[1] -NAYAK
[2] -Geruqol
[3] -Bum

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په څير و لولئ

نظر آباد: ۲۸ – ۳۴، ۲۱ – ۷۰ «ن»: دا د جلال آباد د ولسوالي د سرخاب په علاقه داری کي د کابل د سیند د ښی غاړې په اوږدو کي ، د کابل د سیند او د سرخاب د سیند د یو ځای کیدني ټکي ته نږدې یوکلی دی. استوګن وګړي: تاجیکان او دهګانان. (جنکینز)

* **نظرخیل**: ۴۸ – ۳۲، ۴۴ – ۶۷ «ن»: دا د غزني په ولایت کي د مقر د سویل لویدیځ په نږدې ۳ مایلی کي یو کلی دی.

نازیان: ۷ – ۳۴، ۴۸ – ۷۰ «الف»: نازیان د ننګرهار د ولایت یوه ولسوالي ده چي ۹۱ کیلومتر مربع مساحت لري او د وګړو شمیر ئي چي بزګري پرګني دي د ۲۴۸۵ تر ۴۶۰۰ تنو پوري اټکل سوی دی. دا ولسوالي له شمال لوري له لوی شینوارو، له ختیځ او سویل لوریو له «دور بابا» [4] او له لویدیځ لوري له اچین سره کرښه لري. نازیان تقریباً ۶ کلي لري چي ۳ کلي ئي له ۵۰۰ تنو ډیر استوګن وګړي لري. لنډ مهالي مجلي دا کلي په لاندې ډول لیست کړي دي:

سروبي "کروبي"	Surobi (Kurobi)	ترخه	Tarkha	مورچل	Murchal
خرموخي یا شرموخیل	Kharmukhi or Sharmukhel	باړه خیل	Bara Khel	لنډی "لنډی کلی"	Landi (Landi Kalai)
(لودویګ آدمک)					

دا سیمه په ۱۹۱۴ ز کال کي په لاندې ډول شرحه سوې ده:

دا د جلال آباد په ولسوالی کي د باسول سویل ته یوه دره ده. دا دره تقریباً ۸ مایله اوږده ده او له یوې انتها څخه تر بلي انتها پوري په کلا ګانو ډکه ده، د دغو کلاګانو یو شمیر ئي ډیر ښه موقعیتونه دي. دا دره سویل لور ته په یوه تنګي اوړي چي په ډیریو برخو کي د کلا ګانو کتار لري، دا کلاګاني د نالي له بستر سره محدوده سوي دي او اړخونه ئي ډبرین ګړنګونه دي. دې درې کي د شینوارو د سنګو خیلو د ځانګي وګړي اوسیږي؛ په درې کي د ۳۰۰ خاصه دارانو یوه قرارګاه هم ځای پر ځای ده. د افغانستان د برتانوي نیواک پر مهال د جنرال شلتون تر بولني لاندې یو ځواک له جلال آباد څخه راووت چي سنګو خیلو ته سزا ورکړي؛ د دې عملیاتو په ترڅ کي ۸۴ کلا ګاني ونړول سوې، د جنرال شلتون د ځواک تلفات ۵۰ تنه وژل سوي او ټپیان ول؛ په وژل سویو کي د استحکام د انجنیری د برخي "بریدمن پیګو" او "تورن دګلس اې.اې. جي" شامل ول. (شلتون، آی. بي. سي)

ناظر: – ۳۴، – ۶۹: دا د لوګر په کوزې درې کي د «ډهٔ نو» او «کاریز ِ دولت» تر منځ یو کوچنی کلی دی. استوګن وګړي: «نیازیان» [5]. په دغهٔ کوچنی کلی کي په ۱۸۸۰ز کال کي ۲۰ کورنی وی. (کلیفرډ، ایوان سمیټ). اوسنی نقشي د نصر نوم په ۴ – ۳۴، ۳ – ۶۹ «ن» کي ښیي. (لودویګ آدمک)

---

4 -Dar Baba
5 -Niazis

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ

ناظر عبدالوهاب: ـ ۳۴، ـ ۶۹ : دا د کابل په ولسوالي کې د افشار د سویل په ۱ مایلۍ کې یوه مربع ډوله کلا ده، استوګن وګړي: تاجیکان. تر دې کلا بنونه او کروندې راتاو دي. (کینیډي)

ناظر علي محمد: دا کابل ته نیـږدې د چهاردهي په درې کې د تاجیکانو یو کوچنی کلی دی. دا کلی «باغوانا» [6] ته نیـږدې دی او ۳۰ کورونه لري. (آی. بي. سي)

ناظر خان: ـ ۳۳، ـ ۶۸: دا له غزني څخه ۱۲ مایله لیرې د «داور» [7] له لارې تر بنو پورې د سرک په اوږدو کې یو کلی دی. دا کلی ۲۵ کورونه لري. استوګن وګړي: اندړ. دلته اړتیا توکي له لرګیو او وښو پرته، نور پریمانه دي، لرګي او وابنه دواړه دلته په قلت کې دي. اوبـهٔ له کاریز څخه دي او پریمانه هم دي. (مک لین)

* **نازُک**: [8]: ۲۳ – ۳۴، ۵۲ – ۶۷ «ن»: دا د میدان په ولایت کې د بهسودو د شمال لویدیځ په شاوخوا ۶ مایلۍ کې یو کلی دی.

* **نازک خیل** :۱۳ – ۳۴، ۲۸ – ۶۸ «ن»: دا د میدان په ولایت کې د «میران» په لویدیځ کې د «درهٔ جلګه» په اوږدو کې یو کلی دی.

* **نکه**: [9]: ۱۱ – ۳۳، ۱۶ – ۶۹: نکه د پکتیا د ولایت یوه علاقه داري ده چې ۱۷۹ کیلومتر مربع مساحت لري او د وګړو شمـېـر ئـې چې بزګري پرګنې دي د ۲۶۱۰ تر ۵۳۹۷ تـنو پورې اټکل سوی دی. دا علاقه داري له لویدیځ لوري له «سرحوزه او اورمه» [10] ، له شمال ختیځ لوري له ځدراڼ، له سویل ختیځ لوري له «زیروک» [11] او له سویل لوري له اورګون سره کرښه لري. نکه تقریباً ۱۹ کلي لري چې ۲۰ کلي ئـې له ۵۰۰ تنو ډېـر استوګن وګړي لري. لنډ مهالي مجلې دا کلي په لاندې ډول لیست کړي دي:

صادق	Sadeq	بازَک	Bazak	جنت خیل		سیپي «شاپي خیل»	
Sepai (Shapi -Khel)		فتح خان کلی		خواجه خیل		اشرف خیل	
نورَکی	Nurakai	توري «توره» خیل		Tori (Torah) Khel		ضرابي	Zarbai
باریمي	Barimi	توري خیل منګل		سره کلا		سور کوټ	
خالي	Khalai	مانه	Mana	اندل خیل «اندړ خیل»		Andal Khel (Andar Khel)	
میردک	Miradak	سیدجان کلی «ګل جان کلی»		اوښکي	Oshakai	میرادک	Miradak

6 -Baghwana
7 -Dawar
8 -NAZUK
9 -NEKA
10 -Sarhawza and Orma
11 -Zeluk

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په خیر و لولئ

نـکه: دا د دایزنګي هزاره ګانو د بچه غلام د فرعي څانګي يو ټبر دی.

* **نـکاخيل**: [12]: ۵۶ ــ ۳۴، ۲۴ ــ ۶۹ «ن»: دا د کاپیسا په ولايت کې د «غياث خيلو» په مقابل لور کې د پنجشير د سيند د غاړې په اوږدو کې يو کلی دی.

* **نيـکبل**: [13]: دا د پکتيا په ولايت کې «متون» ته د تللي سړک په اوږدو کې د «نادر شاه کوټ» د ختيځ په څو مايلی کې يو کلی دی.

نيـک پای: [14]: دا د شيخ علي هزاره ګانو يوه کوچنی څانګه ده. د دې څانګه تقريباً ۲۵۰ کورنی په «دره کلان» او په «دهانه» کې ژوند کوي، دا دواړه د بدخشان د غوري په ولسوالي کې دي. (ميتلند)

نيـک پای قول: دا د هزاره په غرونو کې د سرپو يو کان دی چې د لوګر په ختيځ کې واقع دی. ويل کـېـږي چې په همدې ګاوند کې «انتي مني» يا رانجه په اوسپنيني بڼه هم سته.

نيستي کوټ: [15]: ۴۰ ــ ۳۳، ۱۶ ــ ۶۹ «ن»: دا يو کلی دی چې د ګرديز د شمال ختيځ په نېـږدې ۶ مايلی کې د ميرزکي کوتل ته د تللي سړک په اوږدو کې واقع دی. د دې کلي استوګن وګړي «امازي غلزي» [16] دي. (آی. بي.سي)

نيان: وګوری: انيان: [17]: دا يو سيند دی چې په ۱۶ ــ ۳۴، ۰- ۷۰ «الف» کې موقعيت لري.

نياسي: [18]: ــ ۳۴، ــ ۶۹: دا د کابل ــ چارآسيا د سړک په اوږدو کې بيني حصار ته نېـږدې يو کوچنی کلی دی. استوګن وګړي: غلزي. (آی. بي. سي)

نيازک: ــ ۳۳، ــ ۶۹: دا په ځمکنيوکې د ځمکنيو له خولې څخه شاوخوا ۳ مايله ليرې يو کلی دی. (کين)

* **نيازګل** :۱۴ ــ ۳۴، ۱۲ ــ ۶۹ «ن»: دا د لوګر په ولايت کې د «نري کوټ» [19] په سويل ختيځ کې د لوګر د سيند د يوې څانګې په اوږدو کې يو کلی دی.

* **نيازي**: ۹ ــ ۳۳، ۴۴ ــ ۶۸ «ن»: دا د غزني په ولايت کې د «مُش خيلو» [20] په شمال ختيځ کې، د «شاران» [21] د ولسوالي مرکز ته نېـږدې يو کلی دی. په دې نوم نور ځايونه: د ميدان په ولايت کې د نرخ په سويل لويديځ کې خروټي ته نېـږدې په ۱۸ ــ ۳۴، ۴۱ ــ ۶۸ «ن» کې؛ د لوګر په ولايت کې د لوګر د سيند په اوږدو کې د «نري کوټ» په مقابل لور کې په ۱۶- ۳۴، ۸ ــ ۶۹ «ن» کې؛ په ۵ ــ ۳۴، ۳ ــ ۶۹ «ج» کې؛ او په ۲۸ ــ ۳۴و ۱۳ ــ ۶۹ «ج» کې.

---

12 -NEKAKHEL
13 -NEKBAL
14 -NEKPAI
15 -NESTI KOT
16 -Amazai Ghilzais
17 -NIAN See ANIAN
18 -Sharan
19 - Narai Kot
20 -Mushkhel
21 -NIAN See ANIAN

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

نيازي : دا د پووندہ يوه قبـيـله ده چي ۶۰۰ کورنۍ دي او په لاندې څلورو څانګو ويشل سوې ده:

منرزخيل	Manrez Khel	۱۵۰ کـېـږدۍ	مسعود خيل	۱۶۰ کـېـږدۍ
نور خان		۲۰۰ کـېـږدۍ	علي خيل	۸۰ کـېـږدۍ

د دې قبيلې پاتي برخه د بنو په ولسوالي کې د عيسى خيلو په ګاونډ کې استوګنه ده. دا برخه د برتانيې په قلمرو کې اوسېـږي او کروندګره پاړکه ده. مک موهن وايي چې نيازي هم د لوهانيو په شان له يوې ريښې څخه دي. (د همدې کتاب په نورو برخو کې معلومات راغلي دي.) (لمسدن)

نيازي: ۴۵ ـ ۶، ۳۳ ـ ۶۹ «ن»: دا د التيمور په کوتل کې يو کلى دى. دا کلى له دوه وو کوچنيو کليو څخه جوړ سوى دى. استوګن وګړي ئـې سيدان دي. په هغو غرنيو ډډو باندې چې دا کلي ودان سوي دي د کوتل د شمال د سر په ۲۰۰۰ يارډۍ کې واقع دي او که همدلته توپونه ځاى پر ځاى سي نو په خپله کوتل باندې به ښه اغيزه وکړي او همدا شان د سړک په وروستيو ۵۰۰ يارډۍ باندې به هم اغيزه وکړي. له بلې خوا که د نيازي له کلي پورته لوړې برخې ونيول سي نو د لوګر له خوا راتلونکي مهاجم ځواک ته به ګرانه وي چې دا کوتل دې ونيسي. (مک لين، بيشپ)

نيازي: دا يوه قبـيـله ده چي د الينګار د درې په يوې برخې کې استوګنه ده. د نيازيو دره د سويل پر لور يو څانګيز منځغرى دى. (ميسن)

نيازي خيل: ۴۷ ـ ۳۴، ۱۹ ـ ۷۰ «ج»: دا په لغمان کې يو کلى دى چې د الينګار د سيند په کيڼې غاړې کې د «اکين آباد» [22] د شمال ختيځ په نېـږدې ۲ مايلۍ کې موقعيت لري. د دې ځاى استوګن وګړي ټول غلزي دي. دا لوى کلى له لاندنيو کوچنيو کليو څخه جوړ سوى دى:

۱	غلام جان کلا		۱۱	مير محمد کلا		
۲	امير محمد کلا		۱۲	پاينده ګل کلا		
۳	عز الدين کلا		۱۳	حضرت نور کلا		
۴	تينګه وړ کلا	Tingawar	۱۴	تک کلا	Tak
۵	ملک زاهد کلا		۱۵	شرف الدين کلا		
۶	فقير محمد آخوندزاده کلا		۱۶	شرف الدين بانده		
۷	حسن کلا		۱۷	احمد خان کلا		
۸	شرف الدين کلا		۱۸	ملک آدم کلا		
۹	امرا کلا	Umra	۱۹	عبدالقدير کلا		
۱۰	سيد احمد کلا					
(واربرټن)						

نياز قلعه: ـ ۳۳، ـ ۶۸: دا د غزني په ولسوالي کې د غزني او د نذير خان د کلا تر منځ يو کلى دى. (مک لين)

[22] -Akinabad

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په خير و لولئ

* **نیاز خیل**: ـ ۶۹ ، ـ ۴۲ «ن»: دا د کاپیسا په ولایت کې د تګاب د شمال ختیځ په نېـږدې ۵ مایلۍ کې د تګاب د سیند په اوږدو کې یو کلی دی.

* **نیاز الله**: ۱۹ ـ ۳۳، ۱۶ ـ ۶۸ «ن»: دا د غزني په ولایت کې د مشکي د شمال ختیځ په نېـږدې ۸ مایلۍ کې غزني ته د سړک په اوږدو کې یو کلی دی.

نچنګل: [23]:۲۴ ـ ۳۵، ۱۲ ـ ۷۱ «ن»: دا په کافرستان کې یوه دره ده چې د کامدیش درې ته نېـږدې د باشګل له بنې اړخ سره یو ځای کـېـږي. یوه لاره ده چې دا ځای د «کنګاني کوتل» [24] سره نښلوي او بیا «پرسن» [25] او د پیچ درې ته تللې ده. دا لاره په دریم مایل کې له «کشتان» [26] څخه تـېـریږي او یو مایل وړاندې ډېـره پراخه کـېـږي. په دیارلسم مایل کې د «منګیله ګل» [27] دره له شمال لوري راځي؛ ویل سوي چې د دې درې له پاسه یوه لاره د «مدوګل» [28] سیمې ته تللې ده. له اتم تر شلم مایل پورې لوړوالی ۳۰۰۰ فیټه دی؛ غرونه وچ او لوڅ دي او یوازې کوچني بوټي او وابښـهٔ په کې موندل کـېـږي. په شلم مایل کې د کمپ وهلو لپاره ښـهٔ ځای سته. لوړوالی: ۱۱۶۰۰ فیټه.

اوس سړک ستوغ د «کنګاني» پر کوتل ورخېـږي، دا لاره د ختلو له سختوالي پرته بله کومه سختي نـهٔ لري. په ۲/۱ ـ ۲۰ مایل کې د دوه «ارماګل» [29] په نومونو له سیمې څخه تـېـرېـږي ویل سوي له دواړو ارماګلو څخه لارې په «وایګل» [30] منتهي کـېـږي. په درویشتم مایل کې د کنګاني د کوتل سر رسېـږي چې ۱۴۶۰۰ فټه لوړوالی لري. په تـېـرو ۳ مایلو کې ۳۰۰۰ فیټه جګوالی راغلی دی. لویدیځ لور ته کوزیدل د «اوژم ژل ګل» [31] له لارې کـېـږي چې لومړی ۱۳۰۰ فیټه ئـې زښت ډېـر ستوغ دي. پرسن چې اوس «ویزګل» [32] یادېـږي د کوتل له سر څخه په شپږم مایل کې رارسېـږي یعني لاره له هغـهٔ ځایه چې په باشګل کې پیل سوی وه ۲۹ مایله لیرې ده. (رابرتسن)

نجراب: نجراو: ۵۸ ـ ۳۴، ۳۴ ـ ۶۹ : نجراب د پروان د ولایت یوه ولسوالي ده چې ۵۸ کیلومتر مربع مساحت لري او د وګړو شمـېـر ئـې د ۲۵۹۸۶ تر ۲۸۶۵۲ تـنو تر منځ چې بزګري پرګنې دي اټکل سوی دی. دا ولسوالي له لویدیځ لوري له محمود راقي، له شمال لویدیځ لوري له «درنامي» [33]، له شمال لوري له پنجشیر، له سویل ختیځ لوري له «الا سای» [34]، له سویل لوري له تګاب او کوهٔ صافي سره کړښه لري. نجراب ۱۵۹ کلي لري چې ۱۷ کلي ئـې له ۵۰۰ تنو ډېـر استوګن وګړي لري. لنډ مهالي مجلی دا کلي په لاندې ډول لیست کړي دي:

ابراهیم خیل	کیکي	Keki	ابراهیم خیل	پچ غان	Pachghan

23 -NICHINGUL
24 -Kungani pass
25-Presun
26-Kashtan
27-Mungilah Gul
28-Madugal
29-Aramguls
30 -Waigul.
31-Uzhamzhalgul,
32-Wezgul
33 -Durnama
34-Alasai

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په خیر و لولـئ

جنگل باغ		زر شوی		ارباب خيل		Abi Khel	آبي خيل
لعل خيل „الله خيل«		Eshno Dara Pota		ايشنو دره پوته		قلعـهٔ سربلند	
Eskili	ايسکيلي	آهنگران		Roza Khel	روزه خيل	Omba,	اومبه
باقر خيل		Bakhana (Bakhan)		باخانه „باخان«		بابي خيل	
بابه صياد „بالاحصار«		بلا دِه		باغِ امان		بازيد خيل	
Par Yad	پار ياد	Loka Khel Pachghan		لوکه خيل پچغان		Badakhi,	باداخي
Dachi Khel	داچي خيل	خواجه غوث		خواجه غار	خواجه غر	ياسين زي	
دولت خان خيل		دوغ آباد		دوست بيگ خيل		Delyar	دل يار
Pasha -i- Kharej Dara	پشـهٔ خارج دره	Pasha-i-Pachghan	پشـهٔ پچغان	Pajen	پاجن	دو قومي	
Turchiyan	تورچيان	Taruri	تاروري	تاجيکان		Pand Waras	پند وَرَس
جموغه "جمبوغه"		جرِ فيروز		جان بابه خيل		Tuman Khel	تومان خيل
چارصفحه „چاد صفحه«		Jurghal	جورغال	Jolayan	جولايان	Jamjugh (Jambogh)	
Aghaz	آغز	Deh Ghawchak	دِهٔ غـَوچَک	Chasht Kohi	چاشت کوهي	Char Safha (Chad Safha)	
Chakanda	چکانده	Dara Jay	دره جای	Turnak	تورنک	لغمان	
حسين خان خيل		حاجيان		حاجي خيل		Cocha Khel	کوچه خيل
تورخيل		کندوخيل		ارسلا خيل		حيدرخيل افغانيه	
دِهٔ خاکي		Dara Kalani	دره کلاني	خسرو خيل		حيدرخيل فرخ شاه	
Deh Malo	دِهٔ ملو	Deh Pachkam	دِهٔ پچکام	Deh Lashi	دِهٔ لاشي	دِهٔ قاضي	
اسکيني دره پته „رشکين«		آب چشمه		ملا خيل		دِهٔ نو	
Sabat	سبات	Zendah Ghin	زنده غين	زکريا خيل		Askini Dara Pata (Rashkin)	
جمعه خيل		Shagheri (Seghri)		شاغيري „سغري«		Serghi	سرغي
نو جوی		Loka Khel Dara Pata		لوکه خيل دره پته		سلطان شاه خيل	
شريف خيل		شجاع خيل		Sayyidum Khel (Sirum Khel)		سيدم خيل „سيروم خيل«	
شيرواني سفلى		شيرخان خيل		شيخان		شافعي خيل	
ظهري		Tula (Taka)	توله „تکه«	صالح خيل		شيرواني عليا	
عمرخيل		Alin	الين	Kurah	کوره	عبدل خيل	
عيار خيل سفلى		بابای خيل		ولي خيل		دره فرخ شاه	
دِهٔ روان „دِهٔ غوري«		عيارخيل عليا		Zolm Khel		زولم/ ظلم خيل	
غين پچغان „غين بچ خان«		Ghundara	غن دره / غونداره	Ghachulan	غچولان	غازي بيگ خيل	
فرخ شاه خيل		Ghora (Ghorah)	غوره	Ghojan	غوجان	Ghin Pachgan (Ghani Bachakhan)	
Qalacha,	قلاچه	Qer Ghash	قرغاش	ولي خيل		بابای خيل	
قباد خيل		قلعـهٔ خواجه		قلعـهٔ خنجر		قلعـهٔ غني	
Kulhud,	کـُلـهـُد	Qaylai	قيلي	Kam - sar	کمسر	کاکاخيل	
گل کوه خيل		Kurma	کورمه	Kamanduk	کمن دوک	Gomman Garan	گومان گران
محمدخان خيل „محمد جان خيل«		Matan	متان	Lik -i -Lama	ليکِ لاما	Galhin	گلهين
مير خواجه خيل		مير خان خيل		ملا غش „ملا غني«		Mazur Khel	مازور خيل
Namol (Nalon)		نامول „نالون«		ملک خيل		فيروزي	
وقسار „وامق سر«		Nalkha	نلخه	Naghari	نغری	Nakhchicha	نک چيچه
همايون		Wehar	ويهار	Weshar	وشر	Waqsar (Wamiqsar)	
Spin Kundi	سپين کندي	Aspa Khel	اسپه خيل	ياسين خيل		Hura (Hoda)	هرا „هدا«
Kiligai	کيلي گی	ناوه خان		Farz Khel	فرزخيل	Pachi Khel	پاچي خيل
تپـهٔ احمد بيگ		Khozertan	خوزرتان	Sehdeh	سه دهٔ	Shah Ka Khel	شاه کا خيل

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په خير و لولئ

تورخان	یحیی خیل	Baborki Khel	ببروکي خیل	دولت خان خیل	
		Soka Khel	سوکه خیل	Pasha Deh	پشه دِه
(لودویگ آدمک)					

دا ساحه په ۱۹۱۴ز کال کې په لاندې ډول شرحه سوې ده:

دا د تګاو او پنجشیر تر منځ یوه دره ده. موږ ګومان کوو چې نجراب د کوهستان د څلورو علاقه داریو په منځ کې یوه علاقه داري ده؛ خو د دې درې په هکله زموږ په لاس کې لږ معومات دي او نقشه ئې نـهٔ هېڅکله ده اخیستل سوې.

د نجراب د سیند اوبـهٔ د پنجشیر سیند ته «کوره کند او» [35] ته نېـږدې ورغورځي؛ دا هغه کوتل دی چې د تګاو د درې سر له نجراب سره نښلوي. له دې ځایه لږ پورته د پنجشیر اوږده دره له نجراب سره له ښې لاس څخه یو ځای کـېـږي او د دې له سره یوه لاره مستقیماً فرجغان ته تللې ده. وړاندې تقریباً ۱۰ مایله لیرې د نجراب د سیند په اوږدو کې د «کندې» کلی دی او له همدې ځایه څلور درې جلا کـېـږي. د همدغو درو په ختیځې منتهی الیه کې دره په دوه وو منځغرو جلا کـېـږي او هره ئـې په فرجغان منهتي کـېـږي. ۳ نورې ئـې په پنجشیر منتهي کـېـږي.

دا دره ډېـره ګڼ وګړې ده ؛ ښاغلی ملوی وایي چې دې درې کې د تاجیکانو تقریباً ۴۰۰۰ کورنـۍ، او د صافیانو ۳۰۰۰ کورنـۍ استوګنې دي. ټول تاجیکان دلته پارسي خبرې کوي خو د «پچي ګان» [36] د درې خلک په «پشه یي» ژبې خبرې کوي. ویل کـېـږي چې اوسمهال «۱۸۹۵ز کال کې» د سپه سالار غلام حیدر خان وراره جلال الدین د نجراب حاکم دی.

د امیر شیرعلیخان له سلطنت مخکې نجراب د کابل له سلطنت څخه تل خپلواک وو، یوازې د امیر شیرعلیخان د سلطنت د دوه وو وروستیو کلونو په لړ کې نجراب اړ سو چې د امیر شیرعلیخان بیعت وکړي. امیر حاکم وټاکـهٔ او مالیات ئـې راټول کړل. د نجراب لومړنی حاکم میر آغا نومیدهٔ او ویل کـېـږي چې د خپلې دندې په لړ کې ئـې ځان ښـهٔ موړ او بډای کړ او د مالیاتو یوه کوچنۍ برخه ئـې حکومت ته سپارله. دوهم حاکم میر اکبر نومیدهٔ، میر اکبر د بد شهرت خاوند سو او دې ته اړ سو چې له هیواده وتښتي؛ او دریم حاکم عبدالکریم نومیدهٔ؛ کله چې امیر په علي مسجد کې ماتې وخوړله، عبدالکریم هم وتښتید او د نجراب خلک یوځل بیا خپلواک سو یا خپلواک کېدلو ته نېـږدې سول.

ویل کـېـږي چې د نادر شاه «افشار – ژ» پر مهال نجرابیان نادرافشار ته تر دې حده تسلیم سول چې هر یوهٔ ئـې نادر ته د لرګیو یو یو میخ د خپل بیعت د نښې په توګه ورکړله خو دوی مالیات ورنـهٔ کړل.

دا ټوله دره ښه خړوبه ده او زښته ډېـره حاصلخیزه ده. توت، غنم، وریجې، جوار او وربشې د دې درې عمده محصولات دي. ویل سوي چې دا دره د افغانستان په ټولو درو کې زښته ډېـره حاصلخیزه ده. د کوهدامن او کوهستان سوداګر له نجراب څخه هر ډول غلات په ډېـره اندازه پیري. له نجراب څخه د جلا سویو منځغرو د پورتـنیو برخو پای ټول د سرو په ونو پوښلي دي. دلته جلغوزي پریمانه دي او همدا شان چهارمغز ئـې ډېـر دي.

کوچیان هم دلته د پام وړ سوداګري کوي، کوچیان کابل ته له تللو او د کابل پر لارې له شدیدو او درندو مالیاتو څخه په اجتناب سره خپله مال التجاره له پـېـښور څخه نجراب ته راوړي. قوافل له جلال آباد څخه د لغمان پر لور جلا کـېـږي او د باد پښ د کوتل له لارې ځان د کابل د سیند په اوږدو کې نغلو ته رسوي، او له دې ځایه د تګاو درې ته او بیا نجراب او کوهستان ته رسوي.

---

[35] -Kora Kandao

[36] -Pachigan

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولـئ

له فرجغان سره هم سوداګري کېږي. د فرجغان وګړي اکثراً پودر ، سرپ، مس، رنګ، نیل، کتان جامو ته اړتیا لري، دغه توکي جنس په جنس تبادله کېږي دا اجناس عمدتاً له غوړیو، پسونو او د وزو له وړیو جوړ ګلیمونو سره تبادله کېږي. د نجراب خلک ډېر میلمه پال خلک دي او د کوهستان د استوګنو وګړو په پرتله بې تکلفه خلک دي او په ځیرو کې تر ډېره پنجشیریانو ته ورته دي خو تل له پنجشیریانو سره په دښمنۍ کې دي. ویل کېږي چې د نجراب په درې کې معدني ثروت زښت ډېر دی. (ستیوارټ، ملوی)

نکاره: [37] : ـ ۳۴، ـ ۷۰: دا د الینګار په درې کې یو کلی دی؛ ویل کېږي چې ۵۰۰۰ ؟ کورونه لري. دلته د رب النوع «ګل شور» [38] عظیم الجثه مجسمه سته. له چترال څخه نکاره ته د کالاش او باشګل له لارې په ۱۳ ورځو کې رسیدلای سئ. (مک نایر) اوسنی نقشې د «ننګاراو» [39] نوم په ۵۶ ـ ۳۴، ۲۲ ـ ۷۰ کې ښیي. (لودویګ آدمک)

نیل: «کوتل»: ۴۸ ـ ۳۴، ۲۲ ـ ۶۷ «ج»: لوړوالی: ۱۱۶۱۰ فیټه. دا یو کوتل دی چې په دریيم منزل کې د بامیان ـ دولت یار عمومي سړک ورباندې تېرېږي. دا کوتل کومه ځانګړې سختي نهٔ لري؛ دا کوتل ۴/۳ ـ ۴ مایله لیرې له «قرغه نتو» [40] څخه چې ۹۵۰ فیټه لوړوالی لري راپورته سوی دی. له کوتل څخه کوزیدل یوازې ۸۵ فیټه دی. (میتلند). دا کوتل د پروان په ولایت کې د شهیدانو د لویدیځ په نېږدې ۱۲ مایلۍ کې موقعیت لري. (لودویګ آدمک)

نیلک کوه: کوهٔ نیلک: دا د «کوهٔ کرغوی» [41] لپاره بل سیمه ییز نوم دی.

* **نیل او: نیل آب**: ۱۳ ـ ۳۵، ۱۷ ـ ۷۰ «ن»: دا د لغمان په ولایت کې د «ناوک زونګ» [42] په شمال ختیځ کې د «پشل» [43] د یوې څانګې په اوږدو کې یو کلی دی.

* **نیلي**: یا: نیلي: [44]: ۴۷ ـ ۳۴، ۳۲ ـ ۶۹ «ن»: دا د کاپیسا په ولایت کې د تګاب په سویل لویدیځ کې د پنجشیر سیند د یوې څانګې په اوږدو کې یو کلی دی. په دې نوم یو بل ځای د غزني په ولایت کې د نوروزي په سویل خیتځ کې په ۱ ـ ۳۳، ۴۸ ـ ۶۷ «ن» کې موقعیت لري.

نیلي: ۴۳ ـ ۳۳، ۸ ـ ۶۶ «الف»: دا د دایکنډي د وګړو په سیمې کې یو ځای دی.

نمک اَو: نمک آب: ۱ ـ ۳۵، ۵۷ ـ ۶۸ «الف»: دا یو منځغری دی چې له هندوکش څخه د غوربند پر درې راکوز سوی دی او له تـتم درې څخه تقریباً ۱۷ مایله له غوربند سره یو ځای کېږي. یو سړک د ولیان د کوتل له لارې د غوربند د درې له سره تر پایه تېر سوی دی، دا سړک د خنجانو پر درې ور کوزي سوی چې د یوهٔ منځغري له سره راغلی دی. په منځغري کې یو نسبتاً لوی سیند بهېږي؛ ویل کېږي چې د دې سیند کوزنی برخې د دوبي په فصل کې دومره ډېرې اوبهٔ لري چې پورې غاړه اوښتل ورڅخه ناشوني کېږي. سړک په ټوله لاره کې د درې کینه غاړه

37-NIKARA
38 -"Gulshor."
39 -Nengarao
40 -Karghanatu
41 -Koh -i- Kirghui
42 -Nawakzung
43 -Pashal
44 -NILAY Or NILI

نیسي، د دې لپاره چې لاره د سیند بلې غاړې ته له اوښتلو ډډه وکړه نو کله ناکله خپله مخه غرونو ته تاووي او د غرونو په منځ کې پر مخ ځي. په څوارلسم مایل کې د نمک آب د تـنګې خولـهٔ له ختیځ لوري راځي چې د« درهٔ نو یا کندیلان» [45] له تـنګې اوږدې درې څخه راغلې ده؛ د همدې تنګې اوږدې درې په سر کې یوه لاره تللې ده او ویل کـېـږي د افغان اوښانو او د آس سپرو د تګ لپاره عملي ده، دا لاره په «پیچ و پیچ کوتل» [46] منتهي کـېـږي او بیا په همدې نوم منځغري ته په رسیدلو سره ځان د «کاوشان» [47] منځغري ته رسوي، دا لاره د کاوشان د کوتل د سویل په نیـږدې ۱۱ مایلو کې د کاوشان له منځغري سره یو ځای کـېـږي. کله چې په پسرلي کې د سیند د اوبو سطحه لوړه سي او د کاوشان د منځغري کوزنی برخې څخه سرک نـهٔ سي تـېـریدای نو دا په حقیقت کې د کاوشان کوتل ته د رسیدلو یوه متبادله لاره ګرځي. (آی. بي. سي)

ننګه لام: [48] : ۵۸ – ۳۴، ۵۵ – ۷۰ «ن»: دا په کافرستان کې د ۸۰ کورونو یو کلی دی. دا کلی د پیچ د سیند په کیڼې غاړې کې د پیچ د سیند او د وایګل د سیند د یو ځای کیدلو ټکي ته نیـږدې واقع دی. د دواړو سیندونو د یو ځای کیدنې د ټکي له پاسه د وایګل بلې غاړې ته له لرګیو جوړ یو ښـهٔ پل تـېـر سوی دی. په ننګه لام کې اړتیا توکي پریمانه دي. (آی. بي. سي.)

نمله: نیمله : [49]: ۱۸ – ۳۴، ۶ – ۷۰ «الف»: لوړوالی: ۳۵۵۰ فیټه. دا د جلال آباد په ولسوالي کې د ګندمګ د ختیځ په ۲/۱ – ۵ مایلی کې یو کلی دی. دې کلي کې د خوګیانیو تقریباً ۲۰۰ کورنۍ میشتي دي. استوګن وګړي ۹۰۰ غواګاني، ۵۰۰ پسونه او وزې او ۵۰ آسونه لري. دلته تقریباً ۷۰۰ جریبه ځمکه تر کښت لاندې ده چې په اوسط ډول تقریباً ۴۴۵۰۰ هندي مونډه محصول لري. دلته وریجې، مالوچ او بـېـلابـېـل حبوبات شنـهٔ کـېـږي. علوفه باب ئـې د ۴۰۰۰ خاریو لپاره چې د یوې ورځې کفاف ئـې وکړي له دې ځایه ترلاسه کیدای سي. د نملې له ګاونډیو غرونو څخه سون توکي تر لاسه کیدای سي. دلته د اوښانو د څریدلو لپاره ښـهٔ ځای سته. د دې ځای د ځمکو مالیات د جریب پر سر څلور غیرانه نقدي او جنساً د جریب پر سر ۵ کابلي مونډه د غنمو اخیستل کـېـږي. ویل کـېـږي چې د مالیاتو ټولټال ۱۸۰۰۰ غیرانه کـېـږي.

په نملې کې یو ښکلی او زوړ باغ دی؛ ویل سوي چې دا بڼ شاه جهان ودان کړی دی؛ دا بڼ د نیلا یا شنـهٔ چنار او د سرو په ونو ډک دی. د دغو ونو دډېـریو ډډې یا بدنې ئـې د وخت په تـېـریدلو سره منځتشې سوې دي؛ د دې لپاره چې د پخوانیو وختونو او د ونو د اینبودونکو یاد تلپاتې پاتې سي نو امیر امر کړی چې د دغو ونو منځتشې ډډې دې په سمنټو ډکې سي. اوبـهٔ د باغ له بر سر څخه باغ ته ننوځي؛ په ټول بڼ کې د اوبو ۴ زیرمې دي؛ دا اوبـهٔ د بڼ له یوهٔ سره تر بل سر پورې له زیرمو څخه تـېـرېـږي چې معماري ډول جوړو سوې دي ؛ د اوبو هره زیرمه ئـې ۱۰ فیټه ارتـه ده؛ د هرې زیرمې تر منځ سقوط تقریباً ۶ فیټه دی. په خپله بڼ ۴۰۰ یارډه په ۳۷۵ یارډو کې ارت دی او ګرد چاپیره ئـې لوړ دیوالونه راتاو دي؛ کله چې امیر عبدالرحمن خان په ۱۸۸۵ز کال کې له دې بڼ څخه لیدنه وکړه نو امر ئـې وکړ چې له

45 -Dara Nao, or Kondilan
46 -Pecho- Pech kotal
47 -Kaoshan pass
48 -NIMGALAM Or NANGALAM
49 -NIMLA

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولـئ

بڼ ځخه راتاو ديوال دي له تهدابه بيرته له سره ورغول سي. د بڼ په مرکز کې د ۷۵ يارد مربع په اندازې يو تخت ځای دی چې د ځمکې له سطحي ځخه ۸ فيټه لوړ سوی دی. دلته هر ډول ميوې او ګلان پريمانه دي.

په ۱۹۰۵ز کال کې د بڼ په لويديځ – سويل لويديځ کې د ۴۰۰ يارډو په لويوالي يو نوی سرای ودان سو. بڼ او سرای دواړه په داسي ټيټ ځای کې راغلي دي چې له ختيځ، سويل او لويديځ ژيو ځخه د نملي لوړه سطحه وربانديي مسلطه ده. د همدې لوړې سطحي په سويلي ډډو کې د کمپ وهلو لپاره يو ښـهٔ ځای سته چې پريمانه اوبـهٔ هم لري. (ملسن، ونليس، آی. بي. سي. جانستن) اوسنی نقشي د «ميملې» [50] نوم ښيي. (لودويګ آدمک)

نور بيا

ننګـرَهار: نينګرهار «الف» دا د افغانستان په ختيځ کې...

يادونه: قدرمنو لوستونکو! تاسو تر دغه لينک لاندی د ښاغلی آريا صاحب په آرشيف کی د لمړی ټوک، دوېم ټوک، دريم ټوک، ځلورم ټوک، او د پنځم ټو: ټولي برخي لوستی شئ.

[50] -Memla

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ